

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ЖИТТЯ В СЕРЕДНЬОВІЧНОМУ ЗАМКУ
підготовки бакалавра

Луцьк 2026

Силабус освітнього компонента «Життя в середньовічному замку»
підготовки бакалавра

Розробник: Карліна Оксана Миколаївна, доцент, кандидат історичних наук, доцент

Гарант ОПП

Сергій ПАНИШКО

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

доц. Хлібовська Г. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії

(протокол № 9 від 11.02. 2026 р.)

Завідувач кафедри
всесвітньої історії

проф. Стрільчук Л.В.

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА 014 СЕРЕДНЯ ОСВЯТА 014.03 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА) СЕРЕДНЯ ОСВІТА. ІСТОРІЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА ПЕРШІЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ) 03 ГУМАНІСТАРНІ НАУКИ 032 ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ ІСТОРІЯ, ЄВРОПЕ\СТИКА, АРХЕОЛОГІЯ ПЕРШІЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ)	Вибірковий
Кількість годин /кредитів 150/5		
ІНДЗ: немає		Рік навчання: третій
		Семестр: п'ятий
		Лекції: 10 год.
		Практичні (семінарські): 20 год.
		Самостійна робота: 110 год.
Мова навчання: українська		Консультації: 10 год.
	Форма контролю: залік	

Опис освітнього компонента

Таблиця 2.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма здобуття освіти	01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА 014 СЕРЕДНЯ ОСВЯТА 014.03 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА) СЕРЕДНЯ ОСВІТА. ІСТОРІЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА ПЕРШІЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ) 03 ГУМАНІСТАРНІ НАУКИ 032 ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ ІСТОРІЯ, ЄВРОПЕ\СТИКА, АРХЕОЛОГІЯ ПЕРШІЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ)	Вибірковий
Кількість годин /кредитів 150/5		
ІНДЗ: немає		Рік навчання: третій
		Семестр: п'ятий
		Лекції: 4 год.
		Практичні (семінарські): 6 год.
		Самостійна робота: 130 год.
		Консультації: 10 год.
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про викладача

ППІ: Карліна Оксана Миколаївна

Науковий ступінь кандидат історичних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри всесвітньої історії

Контактна інформація +380672744121, karlina.oxana@vnu.edu.ua

Дні занять: за електронним розкладом <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація

Замок, який відігравав ключову роль у середньовічному соціуму, характерний не тільки для Західної Європи, але й для України. Тому важливо виділити як спільні, так і відмінні риси в його історичному розвитку залежно від регіону Європи. Це дасть змогу повніше пізнати спільне минуле всієї Європи за всієї різноманітності її мови, релігії культури.

Предметом вивчення є середньовічний замок як фортифікаційна споруда, як центр управління великим феодальним маєтком, як дім феодала, його родини, слуг та найближчого оточення. Також розглядається повсякдення у замку в мирний час та в часи війни, інтер'єр замку, одяг і харчування його мешканців, полювання як спосіб життя; васально-ленні відносини, стосунки між феодалом-землевласником і підданими селянами. Поза увагою не залишається занепад замку як оборонної споруди.

Мета: розкрити роль замків в історії середньовічної Європи, зробивши наголос на соціальні практики мешканців замку.

Завдання:

- проаналізувати писемні та археологічні джерела з історії будівництва середньовічних замків;
- виявити регіональні особливості в будівництві замків та показати трансформацію оборонних споруд і пізньому середньовіччі;
- охарактеризувати замок як центр управління великим феодальним маєтком;
- проаналізувати васально-ленні відносини між сеньйором і його васалами, які проявлялися в повсякденному житті;
- розкрити основні підходи до вивчення історії повсякденного життя різних соціальних верств;
- показати, як набуті знання та вміння при підготовці до уроків з історії у 7-ому класі ЗЗСО та факультативних занять.

Структура навчальної дисципліни

(для очної денної і заочної форм навчання)

Таблиця 3.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форми контролю / бали
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні (Семинари)	Консультації	Сам. робота	
1	2	3	4	5	6	
Змістовий модуль 1. Замок як оборонна споруда						
Тема 1. Писемні та археологічні джерела з історії середньовічних замків	9/8	2			7/8	Т/5
Тема 2. Розвиток оборонної архітектури у Середньовіччі.	10/9	2		1/1	7/8	Т/5
Тема 3. Типи замків та регіональні особливості замків	9/8		2		7/8	ДС/5
<i>Тема 4. Розвиток зброї та обладунків лицарів.</i>	10/11		2/2	1/1	7/8	ППО/5
<i>Тема 5. Військові та суспільно-політичні аспекти життя лицарів</i>	10/11	2/2		1/1	7/8	Т/5
<i>Тема 6. Дитинство, шлюб і сім'я лицаря.</i>	9/10		2\2		7/8	ДБ/5
Тема 7. Військове мистецтво оборонців замку.	10/9		2	1/1	7/8	Д, ДС/5
Тема 8. Еволюція замків у пізньому середньовіччі.	9/10		2	1/1	6/9	ДС, Т/5
Контрольна робота						10
Разом за змістовим модулем 1	76/76	6/2	10/4	5/5	55/65	50
Змістовий модуль 2. Повсякденне життя в середньовічному замку						
<i>Тема 9. Замок як дім.</i>	10/12	2/2		1/1	7/9	Т/5
Тема 10. Мешканці замку.	10/9		2		8/9	Т/5
Тема 11. Лицарські турніри в замку.	11/10		2	1/1	8/9	ДС/5
Тема 12. Замок як центр управління великим маєтком	11/10		2	1/1	8/9	Д, ППО/5
<i>Тема 13. Менталітет середньовічного лицаря.</i>	11/12		2/2	1/1	8/9	Д, РМГ/5
<i>Тема 14. Полювання як спосіб життя лицаря.</i>	10/10		2		8/10	Т/5
Тема 15. Жінки в середньовічному замку.	11/11	2		1/1	8/10	РМГ, ППО /5
Контрольна робота						10
Разом за змістовим модулем 2	74/74	4/2	10/2	5/5	55/65	50
Усього годин для очної денної форми навчання	150	10	20	10	110	
Усього годин для заочної форми навчання	150	4	6	10	130	

Форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, РМГ – робота в малих групах, Д – доповідь, КР – контрольна робота, ППО – письмове поточне опитування, Т – тести.

*Для студентів заочної форми навчання: а) курсивом виділено теми лекцій і практичних (семінарських) занять; б) через риску вказано кількість годин для вивчення кожної теми.

У процесі вивчення освітнього компонента використовуються такі **методи**:

- **пояснювально-ілюстративний та репродуктивний** (розповідь, пояснення, консультація, робота зі словником, таблицями, схемами, складання плану, виконання практичних завдань);
- **проблемно-пошуковий** (проблемного викладу, розв'язання проблемних ситуацій, бесіда, дослідження, спостереження, узагальнення, синтез, аналіз, порівняння, зіставлення, структурування, робота з науковою літературою);
- **комунікативно-творчий з елементами інтерактивного навчання** (вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем, робота в групах, дебати, дискусія, ситуаційний аналіз).

Завдання для самостійного опрацювання

1. Підготувати віртуальну екскурсію на тему «Королівські замки Англії»
2. Підготувати віртуальну екскурсію на тему «Замки долини Луари»
3. Підготувати віртуальну екскурсію на тему «Замки долини »
4. Підготувати віртуальну екскурсію на тему «Замки хрестоносців на Близькому Сході»
5. Підготувати віртуальну екскурсію на тему «Замки тамплієрів»
6. Підготувати віртуальну екскурсію на тему «Замки доби Реконкісти на Піренейському півострові»
7. Скласти типовий план середньовічного замку
8. Підготувати есе на тему «Замок у середньовічній лицарській літературі» (за матеріалами одного з тогочасних творів)

*Оцінка за виконану самостійну роботу враховується в оцінці семінарського заняття

Методичні рекомендації до виконання завдань й оформлення матеріалів:

Для виконання завдань з циклу «Самостійна робота» необхідно:

- повторити теоретичний матеріал, котрий опрацьовували здобувачі разом з викладачем на практичних заняттях з курсу;
- при виконанні завдань обов'язково дотримуватись засад доброчесності: подавати лише перевірений матеріал, правильні бібліографічні відомості, зазначати ресурси, котрі Ви використовуєте;
- практичні завдання слід оформляти у друкованій формі;
- не потрібно переписувати завдання, слід відразу давати на нього відповідь;
- при написанні письмових робіт необхідно висловлювати власну позицію щодо теми, обґрунтовувати її, підкріплювати положення історичними фактами;
- презентація повинна містити 12 – 15 слайдів з інформацією щодо визначеної теми, ілюстрованою відповідними світлинами, графіками, схемами тощо;
- бібліографічні покликання подавати в кінці всього тексту відповідно до Державного стандарту 2015 р.

IV. Політика оцінювання

Увесь освітній процес відбувається на засадах чесності, справедливості, відповідальності за результати своєї роботи, довіри до усіх учасників освітнього процесу, об'єктивності оцінювання, толерантності, соціальної та гендерної рівності (деталі за: [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.08.2023 р.](#))

Здобувач освіти повинен систематично відвідувати практичні заняття з ВОК, не запізнюватися, щоб не переривати роботу викладача та своїх колег.

Усі усні завдання належить складати у визначений викладачем час. Письмові завдання слід подати на перевірку у визначений викладачем час, оформивши відповідно до вимог, що ставляться до такого виду робіт.

Обов'язково потрібно дотримуватися засад академічної доброчесності: під час виконання завдань не можна привласнювати собі результати інтелектуальної діяльності інших осіб, при оформленні результатів своєї праці потрібно подавати покликання на публікації, якими послуговувалися у ході підготовки матеріалів, зазначити ресурси, якими користувалися; не можна підтасовувати факти, ілюстративний матеріал, бібліографічні відомості, не допускається користування шпаргалками під час виконання тестових завдань, письмового поточного контролю. Жодні форми порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, присвоєння чужих ідей чи робіт, плагіат, псевдоавторство, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу тощо) недопустимі. У разі таких дій – адекватна реакція відповідно до [Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 25.05.2023 р.](#)

Оцінювання відповідей здобувачів освіти на семінарських заняттях у формі підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до відповідей, участі в дискусії та дебатах, письмового поточного опитування; у формі написання тестів, письмової самостійної роботи та контрольних робіт за змістовими модулями.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття в усній формі та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми за першим і другим модулями. Дедлайн відпрацювання – до дати написання контрольної роботи з кожного модуля. Якщо здобувач освіти не має заборгованості з тем, винесених на оцінювання на залік, та отримав протягом семестру не менше 60 балів, то одержує за залік відповідний підсумковий бал – зараховано. У випадку, коли він отримав менше як 60 балів, то складає залік згідно з розкладом, затвердженим навчальним відділом Волинського національного університету імені Лесі Українки. Якщо здобувач освіти не склав залік з першого разу, то має можливість перескладати його ще двічі згідно з [Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань](#) здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Участь у науковій роботі з тематикою ВОК дозволяє здобувачам вищої освіти отримати додаткові бали до поточного оцінювання: доповідь на науковій конференції (без публікації тез) – 3 бали; участь у роботі конференції (з публікацією тез) – 5 балів; участь в студентській олімпіаді – від 3 до 10 балів (1 місце – 10, 2 – 7, 3 – 5 балів, участь – 3 бали); участь у студентських конкурсах наукових робіт – від 5 до 15 балів (1 місце – 15, 2 – 10, 3 – 7 балів, участь – 5 балів); публікація статті у виданнях, що не входять до переліку фахових в Україні – 10 балів; публікації у виданнях, що входять до переліку фахових видань України – 15 балів; презентація дослідження на засіданні Наукового товариства аспірантів і студентів факультету – 5 балів; презентація дослідження на засіданні проблемної групи – 5 балів.

Під час вивчення ВОК визнаються результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси/тренінги, онлайн-освіта, стажування тощо), які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають ВОК як в цілому, так і його окремим модулям, темі (темам), що передбачені цим силабусом. Деталі щодо процедури зарахування результатів наведені в [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29.08.2024 р.](#)

Модульне оцінювання здійснюється в межах блоків змістових модулів, що включають відповіді на семінарських заняттях і контрольну роботу модуля. Оцінка за блок змістових модулів виставляється за такими результатами: результати поточного оцінювання виступу на семінарському занятті; письмове опитування за блоками змістового, виконання самостійної роботи; результати рубіжного контролю відбиваються в електронному журналі обліку навчальних занять.

Формою проведення контрольної роботи є письмова робота, що складається з відповідей на поставлені питання різного типу, проблемних завдань, відкритих і закритих тестів, які охоплюють всі теми, зазначені в кожному модулі.

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 80 балів) та двох контрольних робіт (максимум 20 балів).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль успішності здобувачів освіти (залік) складається письмово у формі розгорнутої відповіді на чотири питання (по два питання з кожного блоку питань, винесених для здійснення письмового контролю успішності навчання)

Питання для здійснення підсумкового контролю успішності навчання

1. Писемні та археологічні джерела з історії середньовічних замків.
2. Замки в середньовічній лицарській літературі.
3. Розвиток оборонної архітектури в Середньовіччі.
4. Типи оборонних споруд у Середньовіччі.
5. Замки типу мот-і-бейлі.
6. Типи замків та регіональні особливості замків.
7. Характеристика типового середньовічного замку.
8. Англійські замки періоду трьох Едуардів (1272-1377 рр.).
9. Едуардівські замки у Вельсі.
10. Замки-монастирі в Середньовіччі.
11. Архітектурні стилі замків у середньовічній Франції.
12. Особливості королівських замків в Англії та Франції.
13. Замки хрестоносців на Близькому Сході.
14. Замки-фортеці на Піренеях у ході Реконкісти.
15. Замки південної Італії.
16. Замки Фрідріха II Гогенштауфена.
17. Замки в містах Італії.
18. Замки в долині Рейну.
19. Занепад середньовічних замків.
20. Розвиток зброї та обладунків лицарів.
21. Дитинство, шлюб і сім'я середньовічного лицаря.
22. Військові та суспільно-політичні аспекти життя середньовічних лицарів.
23. Військове мистецтво оборонців замку.
24. Замки в часи війни.
25. Замок в період облоги.
26. Замок як дім сеньйора.
27. Мешканці замку.
28. Середньовічний замок і селяни.
29. Лицарські турніри в замку.
30. Замок як центр управління великим маєтком.
31. Менталітет середньовічного лицаря.
32. Полювання як спосіб життя лицаря.
33. Жінки в середньовічному замку.
34. Повсякдення в середньовічному замку.
35. Час і простір у середньовічному замку.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	

67 – 74	Не зараховано (необхідне перескладання)
60 -66	
0 – 59	

VI. Рекомендована література та інтернет ресурси

- Гіси Дж. і Ф. Життя в середньовічному замку; пер. з англ. Київ: Лабораторія, 2025. 272 с.
- Демчук С. Від бобра до фазана. Їжа західноєвропейського середньовіччя. Київ: ФОП Брайченко О. Ю., 2021. 320 с.
- Демчук С. Доба постів і карнавалів. Як жили, пили і кохалися в середньовіччі. Київ: Віхола, 2023. 333 с.
- Джоннс Д. Тамплієри. Народження та загибель ордену; пер. з англ. Харків: Віват, 2022. 544 с.
- Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Замки. Торговці. Поети; за ред. У. Еко; пер. з італ. Харків: Фоліо, 2018. 667 с.
- Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста; за ред. У. Еко; пер. з італ. Харків: Фоліо, 2018. 763 с.
- Кшановський Р. Значення королівських лицарів для англійської монархії за правління трьох Едуардів (1272 – 1377 рр.). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.. Серія «Історія».* 2017. Т. 2. № 2. С. 69 – 75.
- Creighton O. Early European Castles: Aristocracy and authority, AD 800 – 1200. Debates in Archeology. London: Bristol Classical Press, 2012.
- Saul N. Chivalry in Medieval England. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2011. 440 p.

Інтернет-ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
2. <https://chtyvo.org.ua> - Електронна бібліотека
3. <http://niu.org.ua> - Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
4. <http://nibu.kyiv.ua> – Національна історична бібліотека України
5. <https://library.iniv.kiev.ua> – Наукова бібліотека імені М. Максимовича
6. <http://history.org.ua> - Інститут історії України НАН України